

RYSZARD ŻELICHOWSKI

Instytut Studiów Politycznych PAN

ORCID: 0000-0001-7888-8423

rzeli@isppan.waw.pl

STOSUNKI NIDERLANDZKO-ROSYJSKIE W KONTEKŚCIE INWAZJI ROSJI NA UKRAINĘ

Dutch-Russian relations in the context of the invasion of Ukraine

The Kingdom of the Netherlands is the only Western state, a member of the European Union, which has tense relations with Russia comparable to Polish-Russian ones after 2010. They have collapsed because of air disasters on the Russian controlled territories. Although the way they were played by politicians of both countries in a different manner, the final results were similar – close to zero. In the years 2011–2014, bilateral relations were going well, and their climax was reached during the winter Olympics in Sochi. The annexation of Crimea in 2014 worsened them. The Netherlands joined the sanctions announced against Russia. The collapse of the relations of the Kingdom of the Netherlands with Russia took place at the end of May 2018. It was the result of the shooting down of the Malaysia Airlines passenger aircraft (code: MH-17) over the Donetsk region on its route from Amsterdam to Kuala Lumpur route. It caused the death of 298 people on the board. The international investigation team found Russia guilty of this barbarian act. As a result of the trial, the Dutch courts ruled the fault of three people and sentenced them to life imprisonment.

Diplomatic relations of the Netherlands with Ukraine were established in 1992. Since the Russian invasion of the Kingdom of the Netherlands, the policy of supporting Ukrainians in the fight against the invader has been consistent. The Dutch government favors a hard approach to Russia. The Netherlands participates in the economic sanctions of the European Union towards this country. The Dutch government offers Ukraine significant humanitarian, military and financial assistance. In 2024 it will reach an amount of around 2 billion Euro. The resignation of the government of Prime Minister Mark Rutte in September 2023 will not change the principles of

foreign policy of the state, regardless of the composition of a new cabinet, almost all parties still want to continue the support of Ukraine.

Keywords: Russia, Ukraine, Netherlands, Kingdom of the Netherlands, Scythian Gold, MH-17, NATO.

WSTĘP

Podstawowym celem przyświecającym autorowi przy pisaniu tego artykułu była ocena ewolucji stosunków niderlandzko-rosyjskich w latach 2011–2023¹. Postawione w nim pytania badawcze dotyczą zakresu zmian, jakie zaszły w tym okresie w sferze polityki wewnętrznej i zagranicznej Królestwa Niderlandów oraz jego postawy na forum Unii Europejskiej. W artykule dokonano analizy historycznej kamieni milowych w stosunkach niderlandzko-rosyjskich z odniesieniem do kontekstu, który je wyznaczył.

Nie jest celem autora przeprowadzenie analizy porównawczej omawianego w artykule materiału z podobnymi procesami zachodzącymi po stronie rosyjskiej, choć byłoby to interesujące poznawczo. To jednak temat na oddzielne, obszerne opracowanie. Poniższy artykuł to studium przypadku relacji obustronnych, które uległy załamaniu na skutek niewypowiedzianej wojny toczącej się w państwie położonym blisko polskich granic. Problem ten warto omówić choćby dlatego, że dotyczy państwa członka Unii Europejskiej, z którym łączą nas liczne związki historyczne i gospodarcze. Niewątpliwie w gronie czytelników znajdą się osoby doskonale zorientowane w stosunkach niderlandzko-rosyjskich, na co zwrócił uwagę jeden z recenzentów. Mając tego świadomość, autor oferuje spojrzenie na analizowane problemy z niderlandzkiego punktu widzenia, co ma swoją wartość dodaną. Autor jest historykiem i politologiem zajmującym się od kilku dekad państwami obszaru niderlandzkojęzycznego i ma w swoim dorobku szereg publikacji, które wszechstronnie naświetlają miejsce Niderlandów w geopolityce². To wystarczająca legitymacja do zabrania głosu w dys-

¹ Poniższy tekst w pierwszej wersji powstał na potrzeby konferencji naukowej zatytułowanej „Wojna Rosji z Ukrainą – uwarunkowania i implikacje dla bezpieczeństwa i integracji państw Europy Środkowo-Wschodniej”, którą zorganizowały w Warszawie 30 stycznia 2023 r. Zakład Europeistyki Studiów Politycznych PAN, Katedra Teorii Polityki i Studiów Wschodnich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II i Instytut Europy Środkowej w Lublinie oraz Instytut Międzynarodowych Stosunków Politycznych i Gospodarczych Uczelni Łazarskiego.

² Zob. R. Żelichowski, *Zadania statutowe i publikacje* [PDF], <https://isppan.waw.pl/kadra/prof-ryszard-zelichowski/> [dostęp: 21.12.2024].

kursie na temat obecnego stanu relacji niderlandzko-rosyjskich. Przy opracowywaniu tego tematu autor posługiwał się metodami klasycznymi dla nauk historycznych, uzupełnionymi w różnych częściach tekstu metodą empiryczną i behawioralną.

*

Literatura naukowa dotycząca podjętego tematu jest stosunkowo skromna, głównie ze względu na bieżący charakter badanych wydarzeń. Użyteczną rolę spełniają takie publikacje książkowe jak np. *Bramy Europy. Historia Ukrainy*³, której autorem jest Serhii Plokyh, profesor historii Ukrainy i dyrektor Ukraińskiego Instytutu Badawczego na Uniwersytecie Harvarda. Omawia on historię tego państwa z uwzględnieniem genezy wojny i jej przebiegu do 2022 r. Hella Rottenberg, pisarka i korespondentka dziennika „Volkskrant”, badaczka współpracująca z Uniwersytetem w Lejdzie, w książce *Z. Jak Putin chciał uczynić Rosję znów wielką*⁴ analizuje koncepcje polityczne rosyjskiego przywódcy, które doprowadziły to państwo do wojny na własnym terytorium. Przy okazji autor książki rozprawił się z różnego rodzaju mitami, które Putin starał się światu narzucić. Steven Derix, były korespondent prestiżowego dziennika „NRC Handelsblad” w Rosji, i Marina Shelkunova, opublikowali książkę zatytułowaną *Zelenski. Prezydent wojny*⁵, w której prześledzili rozwój drogi życiowej Wołodymira Zełenskigo – od aktora do męża stanu najwyższej, bo wojennej próby. Historyk Marc Jansen, związany z Uniwersytetem Amsterdamskim i zajmujący się krajami byłego Związku Radzieckiego, na podstawie rosyjskich i ukraińskich źródeł opublikował uaktualnioną wersję poczytnej książki o historii Ukrainy (*Kraj pogranicza. Historia Ukrainy*, wydanie 12⁶), w której przedstawia jej dzieje od średniowiecza do współczesności. Książka *Ukraina i Krym*⁷ pióra Antona Krufta, historyka i ekonomisty, znawcy Europy Wschodniej i Federacji Rosyjskiej, zawiera analizę historycznych źródeł dotyczących obecnego konfliktu geopolitycznego wokół Krymu, roli w nim Rosji,

³ S. Plokyh, *De poorten van Europa. Een geschiedenis van Oekraïne*, Querido Facto, Amsterdam 2023, ss. 512.

⁴ H. Rottenberg, *Z. Hoe Poetin Rusland wer groot wilde maken*, Alfabet Uitgevers, Amsterdam 2022, ss. 190.

⁵ S. Derix, Marina Shelkunova, *Zelensky. De oorlogspresident*, Alfabet Uitgevers, Amsterdam 2022, ss. 224.

⁶ M. Jansen, *Grensland. Een geschiedenis van Oekraïne*, Uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam 2023, 12 wyd., ss. 294.

⁷ A. Kruft, *Rusland, Oekraïne en de Krim*, Aspekt Uitgeverij, Soesterbek 2016, ss. 217.

Ukrainy i Zachodu. Wreszcie wspólna praca Luca i Tiny Pauwels, za-tytułowana *Ukraina, historia wojny. Ukraiński punkt widzenia*⁸, opi-suje tę niewypowiedzianą wojnę z perspektywy ukraińskiej. Tu należy podkreślić, że Luc Pauwels jest flamandzkim historykiem i eseista, od 2020 r. prezesem Centrum Studiów Jorisa van Severena i repre-zentuje tzw. konserwatywny nonkonformizm w nurcie flamandzkiej myśli narodowej.

Podczas pisania niniejszego artykułu wykorzystano materiały źró-dłowe, którymi są dokumenty publikowane przez Parlament Euro-pejski, Radę Europejską, parlament Beneluxu i rząd Królestwa Ni-derlandów (nid. Rijksoverheid) oraz artykuły z opiniotwórczej prasy niderlandzkiej oraz liczne publikacje internetowe.

STOSUNKI BILATERALNE W LATACH 2011–2014

Królestwo Niderlandów jest jedynym zachodnim państwem, człon-kiem Unii Europejskiej, które ma napięte stosunki z Rosją, w pewnym stopniu porównywalne z relacjami polsko-rosyjskimi po 2010 r. ze względu na podobne początki. W obu przypadkach były to katastrofy lotnicze i choć sposoby ich rozgrywania przez polityków obu państw były różne, to rezultat końcowy podobny – brak sukcesu.

Początkowo nic nie zapowiadało takiego stanu rzeczy, przynaj-mniej na linii Moskwa–Haga. Ponieważ Niderlandy są członkiem Unii Europejskiej, ich relacje z Rosją są ściśle związane ze stosunkami Rosji z Unią. W latach 2011–2014 układały się dobrze, a momentami wręcz doskonale. W październiku 2011 r. rosyjski prezydent Dmitrij Mied-wiediew spotkał się na Kremlu z premierem Niderlandów Markiem Rutte⁹. Celem wizyty było nadanie uroczystego charakteru zawartej w Moskwie umowie w sprawie kontraktu o wartości 1 mld dolarów, zgodnie z którym należąca do rosyjskiego oligarchy Summa Group przejęła pakiet kontrolny w konsorcjum mającym na celu budowę no-wego zakładu naftowego w porcie w Rotterdamie. W czasie trzydniowej wizyty premier Rutte spotkał się także z rosyjskimi działaczami wal-czącymi z korupcją i aktywistami na rzecz praw człowieka. Odnosił się też do informacji Aleksieja Nawalnego, który oskarżył zarejestrowaną w Niderlandach firmę Gunvor, zajmującą się handlem ropą naftową,

⁸ L. Pauwels, T. Pauwels, *Oekraïne, een oorlogsgeschiedenis. Het Oekraïense stand-punt*, Uitgeverij Aspekt, Soesterberg 2022, ss. 363.

⁹ *Russia – Russian President Dmitry Medvedev meets Dutch Prime Minister Mark Rutte*, <https://www.geertgrootkoerkamp.com/image/I0000T2CgkRn1bMs> [dostęp: 16.02.2024].

o pranie brudnych pieniędzy¹⁰. Mark Rutte odpowiedział, że ma „wielki szacunek i podziw” dla działalności Nawalnego, ale nie ma powodu, by podejrzewać, że „w Niderlandach prane są rosyjskie pieniądze”¹¹.

Oprócz handlu i polityki w okresie tym istniały pomiędzy obydwoma państwami intensywne, pozytywne kontakty sportowe, zwłaszcza w tak popularnej dyscyplinie, jaką jest piłka nożna. Wielkie tryumfy święcili znakomici niderlandzcy trenerzy – Guus Hiddink (2006–2010), a następnie Dick Advocaat (2010–2012), główni trenerzy rosyjskiej reprezentacji narodowej¹².

W 2013 r. obchodzono 400-lecie wzajemnych stosunków dyplomatycznych¹³. W ramach Roku Niderlandy–Rosja w obu państwach odbyło się wiele szeroko nagłośnionych imprez kulturalnych. Na przykład w dniach 7–9 maja 2013 r. w Centrum Holandia–Rosja i Centrum Studiów Rosyjskich przy Uniwersytecie w Groningen zorganizowano konferencję naukową, podczas której 18 prelegentów dyskutowało m.in. nad aspektami politycznymi, gospodarczymi i kulturowymi w kontekście relacji niderlandzko-rosyjskich¹⁴. Z tej okazji Amsterdam odwiedził także prezydent Rosji Władimir Putin.

W październiku 2013 r. doszło do kilku incydentów dyplomatycznych, które relacje te chwilowo pogorszyły. Na początek poszło o grupę działaczy Greenpeace, którzy zostali aresztowani podczas protestu na arktycznej platformie należącej do Gazpromu, przygotowującej się do wydobywania zlokalizowanych tam złóż ropy. Organizacja wydała komunikat, w którym oznajmiła, że Gazprom „zamierza rozpocząć produkcję na platformie Prirazłomnaja w pierwszym kwartale 2014 r., co stanowi ryzyko wystąpienia plamy ropy w strefie trzech rezerwatów naturalnych, chronionych według rosyjskiego prawa”¹⁵. Działacze

¹⁰ *Crude Oil, Gunvor Group*, <https://gunvorgroup.com/trading/crude-oil/> [dostęp: 16.02.2024].

¹¹ H. Amos, *Summa in \$1Bln European Oil Terminal*, „The Moscow News”, 20.10.2011, <https://www.themoscowtimes.com/2011/10/20/summa-in-1bln-european-oil-terminal-a10308> [dostęp: 16.02.2024].

¹² *Dick Advocaat Set to Replace Guus Hiddink as Russia Go Double Dutch*, DutchNews.nl, 17.05.2010, https://www.dutchnews.nl/features/2010/05/dick_advocaat_set_to_replace_g/ [dostęp: 16.02.2024].

¹³ *Stedelijk Museum sluit Ruslandjaar af met Malevich*, „NU.nl”, 17.10.2013, <https://www.nu.nl/cultuur/3604458/stedelijk-museum-sluit-ruslandjaar-af-met-malevich.html> [dostęp: 16.02.2024].

¹⁴ *Uitnodiging & Programma Congres „400 jaar Nederlands-Russische betrekkingen“*, <https://nrce.nl/nl/nieuws/uitnodiging-programma-congres-400-jaar-nederlands-russische-betrekkingen-0> [dostęp: 16.02.2024].

¹⁵ *Aktywiści Greenpeace weszli na platformę Gazpromu w Arktyce*, „Newsweek”, 18.09.2013, <https://www.newsweek.pl/swiat/aktywisci-greenpeace-przeciwno-gazpromowi-na-newsweekpl/7p3tev5> [dostęp: 16.02.2024].

Greenpeace wyrażali obawę, że ewentualny wyciek ropy miałby katastrofalne skutki dla środowiska naturalnego w całym regionie. Wyrażali opinię, że wiercenia te powinny być zakazane, przynajmniej do czasu, aż Gazprom opracuje przekonujący plan likwidacji skutków ewentualnego wycieku. Była to druga już akcja w Arktyce zorganizowana przez Greenpeace. Pierwszą przeprowadzono rok wcześniej¹⁶. Na pokładzie statku Greenpeace Arctic Sunrise znajdowało się dwóch obywateli Niderlandów, w związku z czym 25 września rząd tego państwa ogłosił, że rozważa podjęcie kroków prawnych przeciw Rosji w związku z nielegalnym zatrzymaniem statku, który pływa pod niderlandzką banderą¹⁷. Haga zaapelowała do rządu rosyjskiego o zwolnienie zatrzymanych i zwrot przetrzymywanego w Murmańsku statku¹⁸.

W dniu 9 października, Dmitri Borodin, pracownik ambasady rosyjskiej w Hadze, został zatrzymany we własnym mieszkaniu w wyniku postawionych mu zarzutów stosowania przemocy wobec własnych dzieci. W wyniku haskiego incydentu ówczesny minister spraw zagranicznych Niderlandów Frans Timmermans zmuszony został do przeprosin Rosji za naruszenie konwencji wiedeńskiej dotyczącej stosunków dyplomatycznych¹⁹. W rewanżu 15 października tego roku dyplomatką niderlandzką Onno Elderenbosch została fizycznie atakowana w swoim mieszkaniu w Moskwie przez dwóch mężczyzn udających elektryków. Strona rosyjska wyraziła ubolewanie z powodu tego zajścia już następnego dnia²⁰.

Incydenty zostały szybko wyciszone w związku z planowaną na 8–9 listopada wizytą w Moskwie królewskiej pary, która uświetnić miała uroczyste zamknięcie Roku Niderlandy–Rosja. Wizyta przebiegła zgodnie z planem. Król Willem-Alexander i królowa Máxima zostali przyjęci przez prezydenta Putina na Kremlu, gdzie wydano uroczystą kolację na ich cześć. Następnego dnia król i królowa zwiedzili wystawę w Galerii Trietiakowskiej zatytułowaną „Więcej niż romantyzm”. Wy-

¹⁶ Złoże, na którym znajduje się Prirazłomnaja, oceniane jest na 526 mln baryłek ropy. Dla Rosji rozwój Arktyki jest celem strategicznym.

¹⁷ *Dutch Take Legal Action over Greenpeace Ship in Russia*, BBC News, 4.10.2013, <https://www.bbc.com/news/world-europe-24395769> [dostęp: 16.02.2024].

¹⁸ *Wstępna rozprawa statku aktywistów Greenpeace przed sądem w Murmańsku*, „Greenpeace Poland”, 26.09.2013, <https://www.greenpeace.org/poland/aktualnosci/810/wstepna-rozprawa-aktywistow-greenpeace-przed-sadem-w-murmansku/> [dostęp: 16.02.2024].

¹⁹ *Putin Demands Dutch Arrest Apology as Ties Worsen*, BBC News Europe, 8.10.2013, <https://www.bbc.com/news/world-europe-24448147> [dostęp: 16.02.2024].

²⁰ *Russia ‚Regret’ over Attack on Dutch Diplomat*, „BBC News Europe”, 16.10.2013, <https://www.bbc.com/news/world-europe-24547823> [dostęp: 16.02.2024].

stawa powstała w wyniku współpracy między Galerią Trietiakowską i Muzeum Teylera, a jej myślą przewodnią było wskazanie na „podobieństwa, ale i różnice w malarstwie niderlandzkim i rosyjskim z okresu 1800–1850”²¹.

Obie strony wstrzymywały się od działań, które mogłyby narazić na szwank dobre relacje w związku z największym dla Rosji wydarzeniem zaplanowanym na następny rok, Zimowymi Igrzyskami Olimpijskimi w Soczi. Trwały one od 7 do 23 lutego 2014 r. Zwycięzcą klasyfikacji medalowej została Rosja, która poszczycić się mogła największą liczbą zdobytych medali w historii startów w Zimowych Igrzyskach Olimpijskich²².

Najlepszy wynik w historii występów na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich zaliczyła też reprezentacja Niderlandów, która w czterech konkurencjach w łyżwiarstwie szybkim zajęła wszystkie czołowe miejsca na podium olimpijskim. Do tej pory nie udało się to żadnej reprezentacji sportowej na świecie. Władimir Putin, pod wrażeniem wyczynu niderlandzkich zawodników, odwiedził nie tylko dom Holland Heineken w Soczi, pogratulował osobiście Ireen Wüst zdobytych medali, ale także wypił piwo z królem Willemem-Alexandrem²³. Nawiasem mówiąc, pomimo licznych protestów w kraju Niderlandy reprezentowała największa w historii igrzysk olimpijskich liczba dygnitarzy, z królem i królową na czele, a także z premierem rządu, ministrami sportu oraz gronem polityków i działaczy sportowych.

ROK 2014 I 2018, *GAME CHANGERS*

Aneksja Półwyspu Krymskiego przez Federację Rosyjską w 2014 r. pogorszyła stosunki niderlandzko-rosyjskie. Niderlandy poparły ogłoszone wówczas pierwsze sankcje przeciwko Rosji. Królestwo Niderlandów zaangażowało się także w międzynarodowy spór prawny z Rosją. Zaczęło się od wywiezienia cennej kolekcji złota scytyjskiego z Krymu na zorganizowaną wystawę czasową do Niderlandów. Gościny kolekcji

²¹ *Dutch King Visits Russia: Diplomacy, Tension and the Media*, „Diplomat Magazine”, 10.11.2013, <https://diplomatmagazine.eu/2013/11/10/dutch-kings-russia/> [dostęp: 16.02.2024].

²² Temu sukcesowi towarzyszyły jednak fałszerstwa testów antydopingowych sportowców rosyjskich na wielką skalę. Zob. np. *Afera dopingowa: Rosyjscy sportowcy dawali łapówki za fałszowanie testów?*, 13.11.2015, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/905035,afere-dopingowa-rosja.html> [dostęp: 16.02.2024].

²³ *Visit to Holland Heineken House*, „President of Russia”, 9.02.2014, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20196> [dostęp: 16.02.2024].

udzieliło Muzeum Allarda Piersona w Amsterdamie²⁴. Jej celem była ochrona części zbiorów ukraińskich muzeów przed skutkami rosyjskiej okupacji półwyspu. W rzeczywistości wystawa „Krym: złoto i tajemnice Morza Czarnego” składała się ze zbiorów, które pochodziły aż z pięciu placówek. Jedna znajdowała się w Kijowie, a cztery – na Krymie²⁵. W początkowych planach wystawa trwać miała trzy miesiące, do maja 2014 r. W zaistniałej sytuacji politycznej powstało pytanie, kto jest właścicielem owej kolekcji? Rozpoczęta wówczas batalia prawna toczyła się kilka lat przed sądami niderlandzkimi. Zgodnie z ostateczną decyzją Sądu Apelacyjnego w Amsterdamie z 26 października 2021 r. scytyjskie złoto wywiezione z krymskich muzeów powinno zostać przekazane Ukrainie. Wyrok ten zobowiązywał Muzeum Allarda Piersona do przekazania „Skarbów Krymu” państwu ukraińskiemu. Zapadł on na podstawie przepisów prawa ukraińskiego. Tym samym Sąd Apelacyjny w Amsterdamie utrzymał w mocy decyzję Sądu Okręgowego w Amsterdamie z dnia 14 grudnia 2016 r., w której napisano, że eksponaty „są częścią dziedzictwa kulturalnego Ukrainy, istniejącej jako niepodległe państwo od 1991 roku” – brzmiało uzasadnienie wyroku²⁶.

*

Załamanie stosunków Królestwa Niderlandów z Rosją nastąpiło w końcu maja 2018 r. Było ono wynikiem zestrzelenia nad obwodem donieckim pasażerskiego samolotu malezyjskich linii lotniczych (kodowe oznaczenie lotu: MH-17), odbywającego lot na trasie Amsterdam–Kuala Lumpur). Śmierć poniosło wówczas 298 osób²⁷.

W okresie emocji towarzyszących temu tragicznemu wydarzeniu wydarzył się jeszcze jeden incydent. Niderlandzkie służby bezpieczeństwa oskarżyły czterech Rosjan z paszportami dyplomatycznymi o próbę przeprowadzenia cyberataku na siedzibę Organizacji ds. Za-

---

²⁴ *De Krim, Goud en geheimen van de Zwarte Zee 7 februari t/m 18 mei 2014, Gouden vondsten op de grens van Europa en Azië Allard Pierson Museum opent tentoonstelling over de Krim*, 21.01.2024, Allard Pierson Museum, <https://allardpierson.nl/wp-content/uploads/2019/07/persbericht-de-krim-gouden-en-geheimen-van-de-zwarte-zee.pdf> [dostęp: 17.02.2024].

²⁵ J. Barańska, *Krym, złoto i holenderski sąd*, „Głos Polski” [Amsterdam], 26.10.2012, <https://glospolski.nl/krym-zloto-i-holenderski-sad/> [dostęp: 17.02.2024].

²⁶ „Scytyjskie złoto” – *Zwycięstwo po siedmiu latach prawniczej wojny*, Ukrinform, 6.12.2022, <https://www.ukrinform.pl/rubric-polytics/3341267-scytyjskie-zloto-zwyciestwo-po-siedmiu-latach-prawniczej-wojny.html> [dostęp: 17.02.2024].

²⁷ Dokumentację na ten temat zob. strona rządowa: Rijksoverheid, *Neerhalen vlucht MH17, Onderzoek en rechtszaak MH17*. Actuele berichten over het onderzoek en de rechtszaak MH17 op de website van het Openbaar Ministerie, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/neerhalen-vlucht-mh17> [dostęp: 17.02.2024].

kazu Broni Chemicznej w Hadze²⁸ w kwietniu tego roku. W październiku rosyjski ambasador w Hadze został wezwany do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a minister obrony, Ank Bijleveld, w wywiadzie dla niderlandzkiej telewizji publicznej NOS oświadczyła, że Niderlandy znajdują się w stanie „wojny cybernetycznej” z Rosją²⁹.

W sprawie lotu MH-17 i zestrzelenia samolotu nad obwodem donieckim utworzony został międzynarodowy zespół dochodzeniowo-śledczy, który uznał Rosję winną dokonania tego czynu. 22 stycznia 2019 r. rządy Holandii, Australii, Belgii, Malezji i Ukrainy podpisały memorandum w sprawie ścigania osób odpowiedzialnych za zestrzelenie samolotu. Już 9 marca 2020 r. sąd niderlandzki rozpoczął proces czterech mężczyzn oskarżonych o pomoc w dostarczeniu na Ukrainę rosyjskiej wyrzutni BUK³⁰. W listopadzie 2022 r. sąd niderlandzki orzekł winę trzech z nich i skazał ich na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Dwóch z nich to Rosjanie, Siergiej Dubinski i Igor Girkin, trzeci zaś to Ukrainiec Leonid Charczenko. Zdaniem śledczych są oni prorosyjskimi separatystami z Doniecka³¹.

OBECNY STAN STOSUNKÓW DYPLOMATYCZNYCH

NIDERLANDY-ROSJA

Królestwo Niderlandów w Federacji Rosyjskiej reprezentują ambasada w Moskwie oraz konsulat w Sankt Petersburgu i konsulat honorowy

²⁸ Organizacja ds. Zakazu Broni Chemicznej, OPCW (ang. Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons), organ wykonawczy konwencji o zakazie broni chemicznej, która weszła w życie 29 kwietnia 1997 r. Organizacja odpowiedzialna jest za wdrażanie międzynarodowych przepisów regulujących eliminowanie światowych zapasów broni chemicznej. Siedziba organizacji znajduje się w Hadze.

²⁹ *Minister Bijleveld bevestigt: we zijn in cyberoorlog met de Russen*, nos.nl, <https://nos.nl/artikel/2254749-minister-bijleveld-bevestigt-we-zijn-in-cyberoorlog-met-de-russen> [dostęp: 17.02.2024].

³⁰ Buk – system kierowanych rakiet ziemia–powietrze, opracowanych w ZSRR, zaprojektowany do zwalczania trudnych do przechwycenia celów, takich jak manewrujące samoloty, śmigłowce czy pociski typu Cruise. Dziennikarze śledczy z grupy Bellingcat ustalili, że wyrzutnia Buk-M1, z której odpalono rakietę i zestrzelono malezyjski samolot pasażerski nad wschodnią Ukrainą w lipcu 2014 r., pochodziła z 3. baterii 3. dywizjonu rosyjskiej 53 Rakietowej Brygady Przeciwlotniczej z Obwodu Kurskiego. Zob. M. Dura, *Ujawniono dane wyrzutni Buk, która zestrzeliła pasażerski MH-17*, Defence 24, 5.05.2016, <https://defence24.pl/ujawniono-dane-wyrzutni-buk-ktora-zestrzelila-pasazerski-mh-17> [dostęp: 17.02.2024].

³¹ H. Rabiega, *Sprawa zestrzelenia malezyjskiego Boeinga 777 nad Ukrainą w 2014 r. Siergiej Dubinski, Igor Girkin i Leonid Charczenko skazani na dożywocie*, Portal i.Pl, 17.11.2022, <https://i.pl/sprawa-zestrzelenia-malezyjskiego-boeinga-777-nad-ukraina-w-2014-r-siergiej-dubinski-igor-girkin-i-leonid-charczenko-skazani-na/ar/c1-17050723> [dostęp: 17.02.2024].

w *Jużnosachalińsku*. Gdy w dniu 24 lutego 2022 r. Rosja dokonała inwazji na Ukrainę, już 1 kwietnia ambasada Królestwa Niderlandów w Moskwie ograniczyła część swojej działalności i odwołała ambasadora, a Konsulat Generalny Królestwa Niderlandów w Petersburgu zawiesił pracę³². Od marca 2014 r. Niderlandy uczestniczą w sankcjach gospodarczych Unii Europejskiej wobec Rosji. Rząd Niderlandów opowiada się za twardym podejściem do Rosji³³.

NIDERLANDY–UKRAINA

Królestwo Niderlandów nawiązało stosunki dyplomatyczne z Republiką Ukrainy rok później niż Polska. Pierwszy ambasador rządu Królestwa Niderlandów w Ukrainie, Robert H. Serry³⁴, do Kijowa przybył w końcu lipca 1992 r. Tuż przed rosyjską inwazją z lutego 2022 r. ambasada zamknęła swoje podwoje w Kijowie i tymczasowo przeniosła się do Lwowa, a następnie do Polski. Ówczesny ambasador Jennes de Mol powrócił do Kijowa już 29 kwietnia, personel ambasady – dwa tygodnie wcześniej, 16 kwietnia 2022 r.³⁵. Podróżnych z terenu Niderlandów do Ukrainy wciąż obowiązuje czerwony alert i MSZ w Hadze odradza podróże³⁶.

Wydanie 22 lutego 2022 r. przez Putina dekretu u o uznaniu niepodległości tzw. republik ludowych – Donieckiej (DRL) i Ługańskiej (ŁRL), powołanych przez prorosyjskich separatystów na ukraińskim Donbasie i wysłanie na ich teren rosyjskich wojsk w charakterze „sił pokojowych” premier Mark Rutte nazwał „kompletną paranoją”³⁷.

Rząd Królestwa Niderlandów konsekwentnie prowadzi politykę wspierającą walkę Ukraińców z rosyjskim najeźdźcą. Składa się na nią pomoc humanitarna oraz militarna. Główną strategię tej polityki

³² Генконсульство Нидерландов в Петербурге временно остановит работу на фоне спецоперации на Украине, <https://www.fontanka.ru/2022/04/01/70734179/> [dostęp: 17.02.2024].

³³ *Relatie EU–Rusland*, „Europa Nu”, b.d., https://www.europa-nu.nl/id/vhkuiga-832pv/relatie_eu_rusland [dostęp: 4.06.2019].?

³⁴ *De eerste maand van Nederlands eerste ambassadeur in Oekraïne*, vn.nl, 3.09.1992, <https://www.vn.nl/de-eerste-ambassadeur-in-kyiv> [dostęp: 17.02.2024].

³⁵ Funkcję tę sprawuje nadal. Ambassadeurs, Rijksoverheid.nl, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ambassades-consulaten-en-overige-vertegenwoordigingen/ambassadeurs/m/mol-jennes-de/jennes-de-mol> [dostęp: 17.02.2024].

³⁶ *Oekraïne: Nederlandse ambassade keert terug naar Kyiv*, Rijksoverheid, 29.04.2022, <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/04/29/oekraïne-nederlandse-ambassade-keert-terug-kyiv-nieuws> [dostęp: 17.02.2024].

³⁷ Momo/kg, *Moskwa uznała niepodległość samozwańczych republik w Donbasie. Premier Holandii o „kompletnej paranoi”*, <https://tvn24.pl/swiat/donbas-rosja-uznala-niepodleglosc-samozwanczych-republik-premier-holandii-mark-rutte-komentuje-5608589> [dostęp: 17.02.2024].

wytycza Unia Europejska. W dniu 21 grudnia 2022 r. minister spraw zagranicznych Wopke Hoekstra, ministra handlu zagranicznego i współpracy rozwojowej Lisje Schreinemacher, ministra obrony Kajsa Ollongren oraz ministra finansów Sigrid Kaag przygotowali raport dla Izby Reprezentantów o dotychczasowych działaniach swoich resortów oraz informację o wysokości finansowego wsparcia dla Ukrainy, które w 2023 r. wyniosło 2,5 mld EUR³⁸, na 2024 r. zaplanowane jest zaś ok. 2 mld EUR³⁹. Od marca 2022 r. informacje o dostawach towarów wojskowych na Ukrainę nie są już szczegółowo publikowane ze względu na bezpieczeństwo (operacyjne), stąd w wielu przypadkach informacje mają charakter ogólny⁴⁰.

Jak informuje strona rządowa, w październiku 2022 r. kolejny raz spotkał się trzyosobowy zespół dochodzeniowo-śledczy z Hagi, który od 29 kwietnia 2022 r. zbiera dowody rosyjskich zbrodni wojennych w Ukrainie. W sferze militarnej od 22 kwietnia 2022 r. w Słowacji działa system obrony powietrznej „Patriot”, zainstalowany wspólnie przez Niderlandy i Niemcy. Oprócz broni lekkiej wojsko niderlandzkie przekazało pewną ilość samobieżnych haubic armat PzH 2000 oraz przenośnych, ręcznie odpalanych, pocisków kierowanych ziemia-powietrze FIM-92. Myśliwce wielozadaniowe F-16 i F-35 tego kraju patrolują przestrzeń powietrzną NATO nad Litwą i Bułgarią. W Rumunii bazuje ponad 100-osobowa grupa 11. Brygady Powietrzno-Desantowej, która stanowi część wysuniętej flanki NATO. Holenderscy żołnierze z grupy bojowej na Litwie podlegają dowództwu Naczelnego Dowódcy Sił Sojuszniczych w Europie (Supreme Allied Commander Europe, SACEUR) i szkolą ukraińskich kolegów w obsłudze haubic armat. Niderlandzkie Ministerstwo Obrony wysłało instruktorów z 13. Lekkiej Brygady do Wielkiej Brytanii, aby szkolić ukraińskich żołnierzy, także w 2023 r.⁴¹. Niderlandy wysłały do Ukrainy swoją baterię wyrzutni rakiet „Patriot”, stanowiącą część systemu obrony powietrznej. Ponadto

³⁸ Nota, 21.12.2022, file:///C:/Users/HP/Downloads/referat%20Ukraina%2030%201%202023/beslisnota-bij-steun-oukraine-2023.pdf [dostęp: 17.02.2024].

³⁹ Pakiet wsparcia UE dla Ukrainy na lata 2024–2027, uzgodniony podczas posiedzenia Rady Europejskiej 1 lutego 2024 r., ma wartość 50 mld euro. Pakiet dla Ukrainy, na wniosek ministra finansów Van Weyenberga, zatwierdzony przez Radę Ministrów Niderlandów, w 2024 r. wyniesie ok. 2 mld euro. *Ministerraad stemt in met EU-steunpakket Oekraïne, Rijksoverheid, Nieuwsbericht*, 9.03.2024, <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/02/09/ministerraad-stemt-in-met-eu-steunpakket-oukraine> [dostęp: 17.02.2024].

⁴⁰ Ministerie van Defensie, *Wat doet Nederland? Van dag tot dag*, <https://www.defensie.nl/onderwerpen/oostflank-navo-gebied/wat-doet-nederland> [dostęp: 17.02.2024].

⁴¹ *Ibidem*.

rząd zobowiązał się przekazać 100 dział przeciwpancernych zakupionych komercyjnie w Republice Czeskiej⁴². Premier Rutte zadeklarował nawet gotowość przekazania samolotów F-16. Wraz z Danią Holandia zakupi 14 czołgów Leopard-2 A4, które trafią na Ukrainę prawdopodobnie w 2024 r. Niderlandy weszły w skład międzynarodowej koalicji ds. czołgów, która ma zapewnić Ukrainie zaopatrzenie w nowoczesny sprzęt bojowy⁴³.

HAGA WOBEC POSTULATU STOWARZYSZENIA UKRAINY Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

Po aneksji Krymu w Europie rozgorzała dyskusja na temat układu stowarzyszeniowego Ukrainy z Unią Europejską. W Królestwie Niderlandów miała ona szczególnie gorący charakter. Choć Druga Izba Stanów Generalnych wyraziła zgodę na jego ratyfikację, eurosceptyczny portal internetowy GeenStijl⁴⁴ zaproponował przeprowadzenie referendum w tej sprawie, co zostało poparte przez przeciwne UE radykalne ugrupowania prawicowe i lewicowe. Jego podstawą była nowa ustawa o referendum doradczym (nid. referendum Wet Raadgevend) z 1 lipca 2015 r.⁴⁵. Zorganizowano je 6 kwietnia 2016 r., a postawione pytanie brzmiało: „Czy jesteś za lub przeciw ratyfikacji układu o stowarzyszeniu Unii Europejskiej z Ukrainą?”⁴⁶. W referendum udział wzięło 32,28 proc. osób uprawnionych, co oznaczało osiągnięcie progu frekwencyjnego wynoszącego 30 proc. i zostało uznane za ważne. Spośród głosujących 61 proc. wyraziło sprzeciw wobec ratyfikacji układu, a 38,2 proc. opowiedziało się za jego akceptacją. Ponieważ dokument ratyfikacyjny nie uzyskał większości głosów, został odrzucony. Referendum doradcze nie ma dla rządu charakteru wiążącego, niemniej jednak zobowiązany jest on w takiej sytuacji do zaproponowania „najszybciej, jak jest to możliwe” nowego projektu układu i przedstawienia

⁴² *Nederlandse levering Patriot-luchtverdediging aan Oekraïne*, Rijksoverheid.nl, Nieuwsbericht, 20.01.2023, <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/01/20/nederlandse-levering-patriot-luchtverdediging-aan-oekraïne> [dostęp: 18.02.2024].

⁴³ *Nederland koopt Leopard-2 tanks voor Oekraïne*, Rijksoverheid.nl, Nieuwsbericht, 20.04.2023, <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/04/20/nederland-koopt-leopard-2-tanks-voor-oekraïne> [dostęp: 18.02.2024].

⁴⁴ W wyniku współpracy między Geenpeil, portalem Geenstijl i Organizacją Komitet Obywatelski UE (Burgercomité EU) oraz Forum dla demokracji (Forum voor Democratie).

⁴⁵ *Raadgevend referendum. KIESRAAD*, <https://web.archive.org/web/20160408144210/https://www.kiesraad.nl/artikel/raadgevend-referendum> [dostęp: 17.02.2024].

⁴⁶ J. Visser, *Referendum EU-verdrag Met Oekraïne is op 6 April*, „de Volkskrant”, 20.10.2015, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/referendum-eu-verdrag-met-oekraïne-is-op-6-april~b6960e5d/> [dostęp: 17.02.2024].

go do zatwierdzenia Stanom Generalnym. Pozostałe państwa unijne ratyfikowały układ stowarzyszeniowy wraz z umową o pogłębionej strefie wolnego handlu DCFTA (ang. Deep and Comprehensive Free Trade Areas) z Ukrainą. Umowa w części politycznej była wdrażana od 1 listopada 2014 r., pogłębiona i kompleksowa umowa o wolnym handlu zaś od 1 stycznia 2016 r.⁴⁷.

Już 18 listopada 2016 r. niezależna organizacja akademicka Fundacja Badań Wyborczych w Niderlandach (nid. Stichting Kiezersonderzoek Nederland)⁴⁸ opublikowała raport na temat motywacji przeciwników układu o stowarzyszeniu Ukrainy z EU. Według raportu dla największej grupy „przeciwko” (34,1 proc.) głównym powodem ich negatywnego nastawienia była korupcja w Ukrainie. W przypadku drugiej co do wielkości grupy był to „strach przed członkostwem Ukrainy w UE”⁴⁹. Aby rozwiać obawy mieszkańców Niderlandów w sprawie przeniesienia konfliktu ukraińsko-rosyjskiego na teren państw Unii Europejskiej, premier Rutte rozpoczął wśród przywódców państw członkowskich akcję na rzecz otrzymania gwarancji, które pozwoliłyby mu przekonać społeczeństwo Niderlandów do zaakceptowania układu o stowarzyszeniu. Rozpoczęły się negocjacje z innymi państwami członkowskimi UE w sprawie *Addendum*, aneksu, który wyjaśniał wątpliwości i usuwał powody do kontynuowania sprzeciwu⁵⁰. Pracę nad dokumentem zakończono w grudniu 2016 r. Po tym, jak premier Rutte otrzymał pozytywną odpowiedź od innych państw członkowskich UE oraz zapewnienie, że porozumienie nie prowadzi do członkostwa w UE, Stanom Generalnym przedłożona została nowa wersja układu⁵¹. Zarówno Druga Izba, jak i większość Senatu 30 maja 2017 r. zgodziła się na ratyfikację układu, którego pełna nazwa brzmi: *Układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską i jej państwami*

⁴⁷ R. Sadowski, *Holendrzy odrzucają umowę stowarzyszeniową UE z Ukrainą*, Ośrodek Studiów Wschodnich, Analizy, 13.04.2016, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-04-13/holendrzy-odrzucaja-umowe-stowarzyszeniowa-ue-z-ukraina> [dostęp: 17.02.2024].

⁴⁸ *Stichting Kiezersonderzoek Nederland, Organizatie*, <https://www.dpes.nl/nationaal-kiezersonderzoek-nederland/> [dostęp: 17.02.2024].

⁴⁹ W. Heck, *Rapport referendum Oekraïne is niet wat Rutte had gehoopt*, nrc.nl, 18.11.2016, <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/11/18/rapport-referendum-oekraïne-is-niet-wat-rutte-had-gehoopt-5355661-a1532530> [dostęp: 17.02.2024].

⁵⁰ M. Peeperkorn, *Rutte vindt toch nog 'geitenpaadje' Oekraïneddeal: tekst met verklaring ligt klaar*, „deVolkskrant”, 15.12.2016, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rutte-vindt-toch-nog-geitenpaadje-oekraïneddeal-tekst-met-verklaring-ligt-klaar-bea26989/> [dostęp: 17.02.2024].

⁵¹ *Associatie-overeenkomst EU-Oekraïne*, „Europa Nu”, 30.07.2018, https://www.europa-nu.nl/id/vjeveyp2hkjv/associatie_overeenkomst_eu_oekraïne [dostęp: 17.02.2024].

członkowskimi, z jednej strony, a Ukrainą, z drugiej strony⁵². Po jego ratyfikacji przez Unię Europejską i Euratom wszedł on życie z dniem 1 września 2017 r.⁵³. Układ zastępował dotychczasową *Umowę o partnerstwie i współpracy między UE a Ukrainą*⁵⁴.

Po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. poparcie dla przystąpienia tego państwa do UE wzrosło. Wykorzystując te nastroje, 28 lutego Ukraina oficjalnie złożyła list z wnioskiem o członkostwo i zastosowanie w tym przypadku specjalnej procedury. Już 1 marca 2022 r. Parlament Europejski oficjalnie zarekomendował poparcie kandydatury Ukrainy do członkostwa w UE. Sprawy potoczyły się szybko. 17 czerwca 2022 r. Komisja Europejska oficjalnie ogłosiła swoje zalecenie przyznania Ukrainie statusu kandydata do UE, 23 czerwca 2022 r. na szczycie Rady Europejskiej przywódcy UE przyznali Ukrainie status kraju kandydującego. „Zwrócili się do Komisji Europejskiej, by przedstawiła Radzie sprawozdanie z realizacji warunków, które Komisja wskazała w opinii o wniosku członkowskim Ukrainy”⁵⁵. W listopadzie 2023 r. Komisja Europejska wydała zalecenie w sprawie rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z Ukrainą. W grudniu 2023 r. unijni przywódcy zwrócili się do Rady, aby po tym, „gdy przeprowadzone zostaną stosowne działania przewidziane w sprawozdaniu Komisji z 8 listopada 2023 r., przyjęła ramy negocjacyjne”⁵⁶.

UNIA BENELUKSU

Wśród płynących ze wszystkich stron świata deklaracji politycznych związanych z wojną w Ukrainie umyka uwadze jeszcze jeden ważny

---

⁵² *Układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Ukrainą, z drugiej strony*, EUR-Lex, 25.10.2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A22014A0529%2801%29> [dostęp: 17.02.2024].

⁵³ *Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and Their Member States, of the One Part, and Ukraine, of the other part*, Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2014045> [dostęp: 17.02.2024].

⁵⁴ *Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and Their Member States, and Ukraine – Protocol on Mutual Assistance between Authorities in Customs Matters – Final Act – Joint Declarations – Exchange of Letters in Relation to the establishment of Companies – Declaration of the French Government*, EUR-lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:21998A0219%2802%29> [dostęp: 17.02.2024].

⁵⁵ *Stosunki UE-Ukraina*, Kalendarium, Rada Europejska, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/eastern-partnership/ukraine/> [dostęp: 17.02.2024].

⁵⁶ *Negocjacje akcesyjne*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/eastern-partnership/ukraine/> [dostęp: 17.02.2024].

głos z Europy, ze strony państw Unii Beneluxu⁵⁷. Międzyparlamentarna Rada Konsultacyjna Beneluxu, nazywana nieoficjalnie parlamentem Beneluxu, utworzona została 1955 r. przez trzy państwa: Królestwo Belgii, Królestwo Niderlandów i Wielkie Księstwo Luksemburga⁵⁸. W 2010 r. dotychczasową Unię Gospodarczą Beneluxu) zastąpiła Unia Beneluxu. Jak pisał Paweł Kołek: „Ustanowienie nowej instytucji wyznacza symbolicznie nowy początek zainicjowanej w latach 40. kooperacji trzech państw, która wyprzedziła szerszy proces integracji Europy Zachodniej oraz pod wieloma względami stała się dla niego wzorcem”⁵⁹. Mniej widoczna w analizach polityki europejskiej przez krajowych autorów, Unia ta silna jest głosem trzech państw wchodzących w jej skład i uczestniczy we wszystkich ważnych inicjatywach UE, także w stosunkach z Republiką Ukrainy.

*

Po wejściu w życie wspomnianego układu o stowarzyszeniu między Unią Europejską i Ukrainą państwa Beneluxu w grudniu 2018 r.⁶⁰ podpisały z Ukrainą protokół do umowy o readmisji zawartej między Wspólnotą Europejską a Ukrainą i opublikowanej 11 lat temu⁶¹.

Relacje Unii Beneluxu z Ukrainą zyskały nową dynamikę w wyniku agresji Rosji na to państwo w lutym 2022 r. Na sesji plenarnej parlamentu Beneluxu, który w dniach 25 i 26 marca 2022 r. obradował

⁵⁷ Zob.: R. Żelichowski, *Państwa Beneluxu w polityce zagranicznej Polski*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019 nr 2(65), s. 243–272, DOI: 0.26399/meip.2(65).2019.23/r.zelichowski.

⁵⁸ Traktat powołujący Unię Ekonomiczną Beneluxu (nid. Benelux Economische Unie, fr. Union Économique Benelux) został podpisany w 1958 r., a wszedł w życie w 1960. Jego celem było umożliwienie wolnego przepływu pracowników, kapitału, usług i dóbr w regionie. 17 czerwca 2008 r. podpisano w Hadze nowy traktat, zastępujący poprzedni. W 2010 r. organizacja zmieniła nazwę na: Unia Beneluxu (nid. Benelux Unie, fr. Union Benelux). Jej organami są: Komitet Ministrów – najwyższy organ w strukturze, Rada Beneluxu – główny organ wykonawczy, Międzyparlamentarna Rada Konsultacyjna Beneluxu (zwana także parlamentem Beneluxu lub Międzyparlamentarna Rada Doradcza Beneluxu (nid. Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, fr. Conseil interparlementaire consultatif de Benelux)) oraz Trybunał Sprawiedliwości Beneluxu, Sekretariat Generalny Beneluxu. Główna siedziba (sekretariat) organizacji znajduje się w Brukseli.

⁵⁹ Szerzej zob. P. Kołek, *Unia Beneluxu – nowa odłona starej współpracy*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2011, nr 5, s. 439–452, DOI: 10.14746/rie.2011.5.26.

⁶⁰ *Implementing Protocol between the Benelux States (The Kingdom of Belgium, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands) and Ukraine to the Agreement between the European Community and Ukraine on the Readmission of Persons*, Overheid.nl, <https://wetten.overheid.nl/BWBV0006809/2018-12-17> [dostęp: 17.02.2024].

⁶¹ *Umowa o readmisji między Wspólnotą Europejską a Ukrainą*, „Dziennik Urzędowy UE”, 18.12.2007, L 332/48, <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:332:0048:0065:PL:PDF> [dostęp: 17.02.2024].

w siedzibie belgijskiego parlamentu w Brukseli, udział wzięła delegacja 14 członków pierwszych i drugich izb parlamentów Belgii, Luksemburga oraz Niderlandów. Na początku sesji plenarnej przewodnicząca parlamentu Beneluksu, Patricia Creutz -Vilvoye, przeczytała oświadczenie o obecnej sytuacji w Ukrainie, potępiające agresję Rosji przeciwko temu państwu⁶². W sesji parlamentarnej uczestniczyli gościnnie przedstawiciele Rady Nordyckiej i Zgromadzenia Bałtyckiego, którzy dołączyli się do tej krytyki⁶³.

W dniu 10 maja tego samego roku, w ramach belgijskiej prezydencji w UE, wicepremierka i ministra spraw zagranicznych i europejskich Belgii, Sophie Wilmès⁶⁴, zorganizowała spotkanie ministrów spraw zagranicznych państw Beneluksu i państw bałtyckich (Estonia, Łotwa i Litwa), z którymi dialog i konsultacje prowadzone są od 2007 r. Było ono przede wszystkim okazją do podsumowania ostatniej misji ministrów państw Beneluksu w Ukrainie w kwietniu tego roku⁶⁵. Sześciu ministrów potwierdziło swoje pełne poparcie dla Ukrainy i jej integralności terytorialnej, podkreślając wagę wspólnego stanowiska państw UE w odniesieniu do wyzwań związanych z ich bezpieczeństwem⁶⁶.

⁶² *Statement on The Current Situation in Ukraine*, The Benelux Parliament, 31.03.2022, https://www.beneluxparl.eu/wp-content/uploads/2022/03/25.03.2022-Statement_on_the_situation_in_Ukraine.pdf [dostęp: 17.02.2024].

⁶³ *Beneluxparlement veroordeelt agressie Rusland*, Eerste Kamer den Staten-Generaal, 31.03.2022, https://www.eerstekamer.nl/nieuws/20220331/beneluxparlement_veroordeelt [dostęp: 17.02.2024].

⁶⁴ Sophie Wilmès (ur. 1975 r.), belgijska i walońska działaczka samorządowa oraz polityk, w latach 2015–2019 i 2020–2022 minister na szczeblu federalnym, w latach 2019–2020 premier Belgii, od 2020 do 2022 wicepremier. Z powodów rodzinnych ustąpiła w 2022 r. z wszystkich funkcji politycznych.

⁶⁵ W dniach 6–7 maja 2021 r. w Ukrainie przebywali ministrowie spraw zagranicznych Belgii, Holandii i Luksemburga, którzy podtrzymali swoje poparcie dla suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy. Na konferencji prasowej, po spotkaniu ze swoimi odpowiednikami z Belgii – Sophie Wilmès, Holandii – Stefem Blokkiem i Luksemburga – Jeanem Asselbornem, ukraiński minister spraw zagranicznych Dmitro Kuleba podziękował im za pokazanie solidarności „w obliczu rosyjskiej agresji”. E. Teslova, *Benelux Countries Support Ukraine’s Sovereignty Foreign Ministers of Belgium, Netherlands, Luxembourg Visit Ukraine*, Anadolu Agency AA, 08.05.2021, <https://www.aa.com.tr/en/europe/benelux-countries-support-ukraines-sovereignty/2233345> [dostęp: 19.02.2024]; O. Akulenko, *Benelux Foreign Ministers to Visit Donbas During Trip to Ukraine*, Unian.info, 5.05.2021, www.unian.info/politics/benelux-foreign-ministers-to-visit-donbas-during-trip-to-ukraine-11410897.html [dostęp: 17.02.2024]. Wizyty takie miały miejsce także wcześniej, za prezydentury Poroszenki: *Foreign Ministers of Benelux to Visit Ukraine*, Unian Agency, 23.11.2015, <https://www.unian.info/politics/1190913-foreign-ministers-of-benelux-to-visit-ukraine.html> [dostęp: 17.02.2024].

⁶⁶ S. Wilmès, *De landen van de Benelux hebben de baltische staten ontmoet in de marge van de Raad Buitenlandse Zaken*, <https://www.sophiewilmes.be/nl/de-landen-van-de-benelux-hebben-de-baltische-staten-ontmoet-in-de-marge-van-de-raad-buitenlandse-zaken/> [dostęp: 19.02.2024].

Na kolejną sesję międzyparlamentarną państw Beneluksu, która odbyła się 9 grudnia 2022 r., przygotowany został dokument zatytułowany *Rekomendacje dotyczące współpracy obronnej w Beneluksie*⁶⁷, w którym dokonano przeglądu dotychczasowych strategii w tym zakresie⁶⁸. Przedmiotem dyskusji była ocena rosyjskiej agresji na Ukrainę z 24 lutego 2022 r. i jej wpływ na europejską strukturę bezpieczeństwa oraz wdrożenie Kompas Strategicznego z 6 kwietnia 2022 r.⁶⁹ Odbyła się również debata tematyczna o współpracy państw Beneluksu w zakresie wzajemnej obrony i ich wkładu w inicjatywę obronną UE dyskutowaną w Komitecie spraw zagranicznych parlamentu Beneluksu (nid. commissie Buitenlandse Zaken van het Benelux-parlement) 3 czerwca 2022 r.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona w powyższym tekście analiza stosunków niderlandzko-rosyjskich udziela, zdaniem autora, odpowiedzi na pytania badawcze postawione we Wstępie. Podsumowując zmiany, jakie zaszły w tym okresie w sferze polityki zagranicznej Królestwa Niderlandów, w perspektywie krajowej, ale także z miejsca, jakie państwo to zajmuje w Unii Europejskiej, warto uwypuklić następujące trzy elementy:

1. W relacjach niderlandzko-rosyjskich w analizowanym przedziale czasowym wyróżnić można okres stosunków niemal wzorcowych, który przypadł na lata 2011–2014, a ich punktem kulminacyjnym były obchody 400-lecia wzajemnych stosunków dyplomatycznych w 2013 r. i Igrzyska Olimpijskie w Soczi w lutym następnego roku. W tym czasie rozgorzała też w Holandii dyskusja nad stowarzyszeniem Ukrainy z Unią Europejską, zakończona sprzeciwem referendalnym wobec ratyfikacji układu o stowarzyszeniu Unii Europejskiej z Ukrainą.

⁶⁷ AANBEVELING inzake defensiesamenwerking in de Benelux, Benelux Interparlementaire Assemblee, 9.12.2022, <https://www.beneluxparl.eu/wp-content/uploads/2022/12/936-2.pdf> [dostęp: 19.02.2024].

⁶⁸ Podstawą współpracy są następujące dokumenty: Oświadczenie państw Beneluksu o współpracy, podpisane w Brukseli 18 kwietnia 2012, w czterech obszarach współpracy: (I) logistyka i konserwacja, (II) Edukacja i szkolenie, (III) wdrożenie wojska zadania i (IV) zakup sprzętu; 2. Zalecenie Rady Beneluksu z 11 grudnia 2013 dotycząca współpracy Beneluxu w sprawie obrony; 3. Umowa między Belgią, Holandią i Luksemburgiem w sprawie integracji przestrzeni powietrznej, podpisana w Hadze 4 marca 2015 r.; Zalecenie zgromadzenia parlamentarnego Beneluksu z 25 listopada 2016 w odniesieniu do współpracy w zakresie obrony międzynarodowej; oraz stanowisko Komitetu Ministrów z 24 marca 2018 r. w sprawie międzynarodowej współpracy obronnej. *Ibidem*, p. 1-5, s. 2.

⁶⁹ *Strategic Compass for the EU*, The Diplomatic Service of the European Union, https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en [dostęp: 19.02.2024].

2. Przełomowy w stosunkach niderlandzko-rosyjskich był rok 2018 i wstrząs, jaki wywołał fakt zestrzelenia nad obwodem donieckim pasażerskiego samolotu malezyjskich linii lotniczych, w wyniku którego śmierć poniosło 298 osób. Rozpoczęta wówczas batalia prawna zakończyła się uznaniem Rosji winną dokonania tego czynu.

3. Gdy 24 lutego 2022 r. Rosja dokonała inwazji na Ukrainę, rząd Niderlandów odwołał swojego ambasadora w Moskwie i opowiedział się za twardym podejściem do Rosji. Od tamtej pory Królestwo Niderlandów czynnie uczestniczy w sankcjach gospodarczych Unii Europejskiej wobec Rosji i akcjach pomocy militarnej oraz humanitarnej dla Ukrainy.

*

Pomimo sankcji gospodarka rosyjska radzi sobie obecnie całkiem dobrze, jak donoszą niderlandzkie media⁷⁰. W lutym 2024 r. Międzynarodowy Fundusz Walutowy przedstawił uaktualnioną prognozę rozwoju rosyjskiej gospodarki w 2024 r. W październiku minionego roku założono jej wzrost o 1,1 proc., w lutym bieżącego roku podniesiono szacunki ponad dwukrotnie – do 2,6 procent. Choć uważa się, że Rosja odczuje skutki nałożonych sankcji w perspektywie długoterminowej, to obecnie posiada ona wielomiliardowe środki w walutach obcych. Utratę dochodów z eksportu ropy i gazu częściowo zrekompensowały Indie, a sankcje są omijane przez wynajmowane tankowców pływających pod banderami państw nieuznających sankcji⁷¹.

*

W ocenie Roba de Wika⁷², autora tekstu na łamach „Clingendael Spectator”, najbardziej wpływowego i opiniotwórczego organu zaplecza intelektualnego niderlandzkiego MSZ, w stosunkach z Rosją należy pozbyć się resztek naiwności i postrzegać takimi, jakie są: Rosja jest

⁷⁰ *Ondanks sancties draait de economie van Rusland best goed*, NOS, 29.12.2023, <https://nos.nl/nieuwsuur/collectie/13965/artikel/2503183-ondanks-sancties-draait-de-economie-van-rusland-best-goed> [dostęp: 19.02.2024].

⁷¹ *Russische economie groeit meer dan verwacht: 'Ik ben niet verrast'*, RTL, 5.05.2024, <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/5433142/russische-economie-groeit-meer-dan-verwacht-zegt-imf> [dostęp: 19.02.2024].

⁷² Rob de Wijk, jest założycielem Hague Center for Strategic Studies (HCSS) oraz profesorem stosunków międzynarodowych i bezpieczeństwa w Institute of Security and Global Affairs na Uniwersytecie w Lejdzie, szefem badań nad bezpieczeństwem w Clingendael Institute i profesorem stosunków międzynarodowych w Królewskiej Niderlandzkiej Akademii Wojskowej.

krajem, który należy powstrzymać i przeciwko któremu należy zbudować nową żelazną kurtynę. „Dopóki Putin jest u władzy, idee zbliżenia powinny zniknąć z agendy. Niderlandy muszą opowiedzieć się za izolacją Rosji od reszty Europy. Ponadto Niderlandy powinny zachęcać podobnie myślące kraje spoza Europy do wspierania klasycznej polityki powstrzymywania, w ramach której otwarte są ograniczone kanały dyplomatyczne. Rosyjska potęga wymaga przeciwwagi, którą może stworzyć tylko NATO i Unia Europejska”⁷³.

Długo jeszcze słowa te nie tracą swej aktualności, a dymisja rządu premiera Marka Rutte we wrześniu 2023 r. nie zmieni zasad polityki zagranicznej tego państwa. Objęcie przez niego kolejnego ważnego stanowiska, bądź to szefa NATO, bądź przewodniczącego Komisji Europejskiej, zapewni kontynuację dotychczasowej polityki Niderlandów.

Toczącą się wciąż gorącą debatę w mediach publicznych, podsumował najtrafniej Fons Lambie, komentator polityczny z RFTL: „Niezależnie od tego, jaki gabinet nadchodzi, prawie wszystkie strony chcą nadal wspierać Ukrainę (...) „Prawie wszyscy uważają, że Ukraina ostatecznie należy również do Unii Europejskiej. Stanowisko, które wciąż było nie do pomyślenia w holenderskiej polityce przed inwazją rosyjską wielu partii”⁷⁴.

LITERATURA

- Derix S., Shelkunova M., *Zelensky. De oorlogspresident*, Alfabet Uitgevers, Amsterdam 2022.
- Jansen M., *Grensland. Een geschiedenis van Oekraïne*, Uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam 2023, 12 wyd.
- Kolek P., *Unia Beneluxu – nowa odsłona starej współpracy*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2011, nr 5, s. 439–452, DOI: 10.14746/rie.2011.5.26.
- Kruft A., *Rusland, Oekraïne en de Krim*, Aspekt Uitgeverij, Soesterbek 2016.
- Pauwels L., *Oekraïne, een oorlogsgeschiedenis. Het Oekraïense standpunt*, Uitgeverij Aspekt, Soesterberg 2022.

⁷³ *Hoe verder met Rusland na de oorlog in Oekraïne?*, <https://spectator.clingendael.org/nl/publicatie/hoe-verder-met-rusland-na-de-oorlog-oekraïne> [dostęp: 21.02.2024].

⁷⁴ *Fons Lambie, Nederland is én blijft belangrijke bondgenoot Oekraïne, blijkt uit de verkiezingsprogramma's*, RTL nieuws, 14.11.2023, <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5418633/rutte-nederland-bondgenoot-oekraïne-rusland-potijn-zelensky> [dostęp: 19.02.2024].

- Plokhly S., *De poorten van Europa. Een geschiedenis van Oekraïne*, Querido Facto, Amsterdam 2023.
- Rottenberg H., *Z. Hoe Poetin Rusland weer groot wilde maken*, Alfabet Uitgevers, Amsterdam 2022.
- Sadowski R., *Holendrzy odrzucają umowę stowarzyszeniową UE z Ukrainą*, Ośrodek Studiów Wschodnich, Analizy, 13.04.2016, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-04-13/holendrzy-odrzucaja-umowe-stowarzyszeniowa-ue-z-ukraina> [dostęp: 17.02.2024].
- Żelichowski R., *Państwa Beneluksu w polityce zagranicznej Polski*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019 nr 2(65), s. 243–272, DOI: 0.26399/meip.2(65).2019.23/r.zelichowski.